

Et troverdig forsvar forutsetter sterk landstridsevne Et balansert nasjonalt forsvar fordrer en sterk hær

Forsvarskommisjonen skal se på utviklingen av forsvaret av Norge i et samlet perspektiv, der sammensatte problemstillinger inkl. trusler og tiltak, domener og systemer, allianser og samvirke, vilje og evne, mennesker og teknologi må vurderes og vektas.

Tranduminstituttet vil med dette understreke den avgjørende rollen *landkomponenten*, med spesiell vekt på Hæren, har og vil ha i ethvert balansert nasjonalt forsvar, og oppfordre kommisjonen til å se på betydningen av reell landstridsevne i sitt framtidsperspektiv.

Vi sammenfatter våre faglig-logiske vurderinger i de fem punktene under, og begrunner dem med en strategisk tilnærmet vurdering, etter en systematisk sammenfatning på neste side:

Logisk
tilnærming

A. Forsvaret av Norge.

Fundamentet for forsvarsutviklingen:

Tranduminstituttet legger til grunn at Norge må ha et *balansert nasjonalt forsvar* med troverdig stridsevne. Forsvaret må utvikles ut fra nasjonale behov og egne, strategiske forutsetninger, og innenfor rammen av tett nordisk samarbeid og i en bredere allianse.

B. Forsvaret i Norge.

Forutsetningen for sikkerhet:

Tranduminstituttet legger til grunn at Norge må styrke Forsvaret for å skape reelt troverdig forsvarsevne. Forsvarsevnen forutsetter vilje til forsvar, men til sjuende og sist militær evne, som må bygge på utvilsom stridsevne; for å forsvare – og for å gjenerobre.

C. Hæren i Forsvaret.

Forutsetningen for et forsvar:

Tranduminstituttet legger til grunn at forsvaret av Norge forutsetter at Forsvaret har et *komplett nasjonalt hærsystem*. Forsvaret må bygge på, bygges rundt og bygge opp den landmilitære stridsevnen for å sikre *territoriell kontroll* og *politisk handlefrihet*.

Forutsetningen for en hær:

Tranduminstituttet legger til grunn at Norge må ha en hær som bygger videre på det mekaniserte samvirkesystemet, som – med fortløpende utvikling og integrasjon – er kjernen i et defensivt innrettet forsvar med *troverdig avskrekking* og *reell stridsevne*.

D. Landstridsevnen.

Forutsetningen for stridsevne:

Tranduminstituttet legger til grunn at Norge må ha et *troverdig landsstridsystem* med reell kampkraft. Hæren er fundamentet i landstridskreftene, der HV spiller en viktig rolle, men der den nødvendige tyngden, kampkraften, ligger den mekaniserte hærstrukturen.

E. Forsvarskonseptet.

Forutsetningen for troverdighet:

Tranduminstituttet legger til grunn at Norge må etablere et oppdatert forsvarskonsept med tydelige avklaringer. Det må bygge på vilje til forsvar og forutsette nasjonal evne til å avskrekke, holde og gjenerobre territorium – med *reaksjonsevne* og *utholdenhet*.

Norge må videreutvikle sitt forsvarskonsept, og videreføre og forsterke sitt landstridskonsept – med et utvidet og modernisert, mekanisert samvirkesystem i Hæren som tyngdepunkt for landmilitær stridsevne og nasjonal forsvarsevne.

En summarisk-logisk tilnærming som kortfattet oppsummering

Politisk-logisk tilnærming til nasjonal forsvarsevne og avgjørende landstridsevne:

- Formålet med et militært forsvar er til sjuende og sist å sikre politisk handlefrihet.
- Forutsetningen for nasjonal politisk handlefrihet er kontroll over eget landterritorium.
- Forutsetningen for territoriell kontroll er *samlet stridsevne*; evne til militær kamp.

- Fundamentet for nasjonal (og alliert) stridsevne er sterk, utholdende landstridsevne.
- Forutsetningen for å holde – og ta tilbake – territorium er en sterk, *mekanisert hær*.

- Et overfall på Norge kan avskrekkes med kombinerte land-, luft- og sjøstridskrefter.
- En krig avsluttes politisk, med militære forutsetninger skapt av landstyrker, på bakken.

Militær-logisk tilnærming til et balansert forsvar med et mekanisert hærkonsept:

- En klassisk, men moderne hærstruktur er og vil forbli tyngdepunktet i et nasjonalt og alliert forsvar som må ha evne til å *motstå angrep, holde territorium og gjenerobre territorium*.
- Et etablert, faglig anerkjent og alliert innarbeidet mekanisert hærkonsept er den eneste landmilitære struktur som kan sikre forutsetningen for *utholdende landstrid* med forutsetningene mobilitet, beskyttelse og ildkraft – som er helt avgjørende for å vinne fram, jf. Ukraina.
- En moderne hær bygges fortsatt, også i NATO og Norden, på *brigaden* som basisramme, og med mekaniserte brigader som det organiske fundament som gir avgjørende stridsevne.

Politisk-militær tilnærming til et fortsatt, moderne og mekanisert, hærkonsept:

- En moderne mekanisert brigade, som den norske Brigade Nord og tilsvarende allierte, er et *høyteknologisk samvirkesystem* som sømløst kan operere sammen med NATO-allierte.
- Norge har forpliktet seg overfor NATO, og Stortinget har bekreftet forpliktelsen, til å stille en fullmekanisert brigade for innsats i en alliert kontekst, hjemme og ute.
- Norden i NATO vil bli en vesensforskjell i operativ planlegging, trening og øving – og i *Nordområdene* ikke minst gjennom et norsk–svensk–finsk landmilitært samvirke.

Alliert politisk og militær prioritering av mekaniserte landstridskrefter med stridsvogn:

- NATO som allianse og praktisk talt alle medlemmer er i gang med å videreutvikle sine grunnleggende hærkonsepter, basert på en slagkraftig mekanisert kjerne.
- *Sverige* bygger ut sin hær til fire brigader, hvorav tre mekaniserte pluss en mekanisert bataljonsstridsgruppe på Gotland; har ca. 100 stridsvogner – og kjøper flere.
- *Finland* har et langt større volum og baserer seg mer på infanteri/jegerforband, men har samtidig mekanisert tyngde, inkl. ca. 200 stridsvogner – og kjøper flere.
- *Polen* bygger ut sitt mekaniserte hærkonsept og har over tusen stridsvogner i bestilling; Storbritannia og andre allierte moderniserer sine styrker også med nye stridsvogner.

Alliert politisk og militær forventning til Norges nasjonale (landmilitære) stridsevne:

- NATO forventer at Norge leverer på sin landmilitære strukturforpliktelse, med minimum én fullmekanisert brigade, slik Stortinget har vedtatt.
- Sverige og Finland forventer, og legger til grunn for framtidige felles operasjonsplaner, at Norge minimum stiller en mekanisert brigade.
- USAs Marine Corps har, som spesialisert ekspedisjonsstyrke, endret sitt grunnkonsept, og forventer at Norge stiller med stridsvogner når de selv ikke tar med slike.

Vi som nasjon kan ikke forvente – eller vente på – at 'noen andre' (allierte) skal komme oss til unnsetning uten at vi selv har tilstrekkelige hærstyrker med nødvendig stridsevne til å delta i striden, og lede an i gjenerobring. Da mister vi også militær-politisk kontroll.

En sterk, mekanisert hær med moderne stridsvogner er en ufravikelig forutsetning for å skape troverdige avskrekking overfor en fiende, tillitsvekkende stridsevne hos våre allierte og tilstrekkelig trygghet for land og folk.

Ambisjonen
Forsvarskonseptet

Tranduminstituttet vil sterkt oppfordre Forsvarskommisjonen til å vurdere behovet for et oppdatert og mer konkretisert *forsvarskonsept*, og utfordre myndighetene til å bli tydeligere på den nasjonale ambisjonen for forsvaret av Norge og oppdraget til det norske forsvaret, og derav: Hvilket forsvar vi som en selvstendig nasjon må holde oss med, også uavhengig av allianseforhold og -garantier.

Vi tar utgangspunkt i det opplagte, at Forsvarets fremste oppgave er å bidra til å forhindre krig i Norge. Samtidig må vi som geostrategisk utsatt småstat, ikke minst i lys av siste års utvikling i Europa, ta inn over oss det evig mulige: *At det kan bli krig*. Den dag krigen kommer, hva er da Forsvarets fremste oppgave, og hvilken militær ambisjon er i forkant lagt for Forsvarets operative evne?

For å forhindre en krig kreves troverdig avskrekking; for å utkjempes en krig trenger vi et forsvar med stridsevne; med *kampkraft* og *utholdenhet*:

Hovedsaken**1. Politisk handlefrihet.**

Dette er det politiske målet for militær evne:

Tranduminstituttet tar utgangspunkt i at et *militært forsvar* er et *politisk virkemiddel* som mest av alt skal sikre nasjonal suverenitet og politisk handlefrihet i en konflikt eller krig som til sjuende og sist må finne en politisk-diplomatisk løsning.

Den politiske makten som ligger i storting og regjering, med sentrale statlige institusjoner og personer, må – som i april–juni 1940 – beskyttes for å sikre fortsatt nasjonal politisk suverenitet, med vital evne til selvstendig, nasjonal politisk styring.

Forutsetningene**2. Territoriell kontroll.**

Dette er det militære bidraget til handlefrihet:

Tranduminstituttet tar dertil utgangspunkt i at denne politiske handlefriheten, sikret gjennom funksjonerende demokratiske institusjoner, forutsetter fysisk kontroll over de områder disse virker; altså kontroll over et minimum av eget *landterritorium*.

Det må antas at ved et væpnet angrep på Norge vil fienden forsøke å ta kontroll over sentrale institusjoner; jf. innmarsjen i Oslo i 1940 og forsøket på å innta Kyiv i 2022. Videre må det antas at fienden vil ta kontroll over de deler av norsk landterritorium der samfunnets politiske, økonomiske o.a. institusjoner og kritiske funksjoner faktisk finnes.

Det militære forsvaret må derfor, om og når nødvendig, ha evne til **a)** å *holde* territorium så lenge som mulig ved aktiv, defensiv motstand, og **b)** *gjenerobre* tapt territorium, med offensiv kampkraft.

3. Sterk landstridsevne.

Dette er den militære forutsetningen for frihet:

Tranduminstituttet legger til grunn at enhver moderne militær operasjon i prinsippet er *fellesoperativ*, og at nasjonal suverenitet må forsvares i alle domener, ved samordnet bruk av elementer fra hele Forsvaret. Dette gjelder også landterritoriet.

Det er like fullt bare én hoveddel av Forsvaret som – fra tidlig i en konflikt, inkl. de- eskalerende -håndtering, og gjennom et ev. lengre krigsforløp – kan etablere tilstrekkelig territoriell kontroll til å sikre den nødvendige politisk handlefrihet: *Landstridskrefter*.

Landstridsevne er avgjørende for enhver konflikt og krig som utspiller seg på bakken, hvilket i realiteten gjelder alle konflikter som utvikler seg til krig. Krigen vil til sjuende og sist utkjempes med *bakkestyrker* som utøver *landmakt*.

Hæren

4. **Komplett hærstruktur.**

Dette er den militære kjernen i et forsvar:

Trandum legger til grunn at samlet landmakt i Norge skapes av elementer fra nasjonale og allierte avdelinger. Norsk sikkerhetspolitikk bygger på en *selvstendig evne* til å holde stand – også og ikke minst på bakken – før alliert forsterkning kan komme.

Territoriell kontroll handler derfor også om evnen til å ta imot allierte forsterkninger over norske flyplasser og havner, gjennom forsyningsakser til stridende avdelinger, snart også inn til Sverige og Finland; kanskje til Baltikum. De samme punkter og akser vil være primære mål, tidlig i et angrep, og vil forbli det så lenge fienden er i stand til å angripe dem. Slike angrep vil først møtes med stor tyngde av luft- og sjøstridskrefter, men særlig over tid vil landmakt ha en tiltagende avgjørende rolle.

Landmakt

Landmakt, evnen til å utøve militær makt i landdomenet, skapes isolert sett av Hæren, Heimevernet og til dels spesialstyrker. Disse landstridskreftene har helt ulike roller både i forhold til avskrekking, konflikthåndtering og krigføring. Funksjonene til disse styrkene er helt og holdent komplementære, og de er helt *forskjellige*, ikke minst når det kommer til å produsere landmakt og inneha landstridsevne.

Landstridsevne

Landstridsevne er evnen til å føre strid i landdomenet. Vi velger å se på **stridsevne** som noe annet, noe mer spesifikt, enn *forsvarsevne*. Stridsevnen er hva som virkelig gjelder når det kommer til en spisset væpnet konflikt: Evnen til å forsvare seg der og da – samt, enda mer krevende: å ha kampkraft til å gå til motangrep, for å *ta tilbake tapt territorium*. Landstridsevnen må bygges nasjonalt, og gjennom nordisk samvirke i en alliert ramme.

Stridsevnen i landdomenet skapes av *hærstyrker*, en tradisjonell hær i moderne versjon: **Uten er komplett, fullfunksjonerende hær har vi intet fullverdig forsvar, ingen troverdig avskrekking overfor en fiende, og ingen troverdighet hos våre allierte.**

Har vi denne hæren i dag? Nei, men Hæren er på god vei til å bli et fullgodt landsystem, forutsatt at vedtatte, langsiktige konseptuelle planer gjennomføres og videreutvikles.

Hærkonseptet

Hva er dette hærkonseptet? Det er bekreftet i gjentatte landmilitære studier og spill ved Forsvarets forskningsinstitutt, utredet og bekreftet i Forsvaret selv, vedtatt av Stortinget, støttet av allierte konseptvalg, lagt inn i planverk – og demonstrert på slagfeltet i Ukraina:

- Hæren bygges rundt en brigadestruktur som ramme for *kampstyrker*, som forutsetningen for å produsere og anvende landmakt; for å sikre landet evne til landstrid – med *landstridsevne*.
- Brigaden er ingen fasttømret struktur, men en nødvendig minimumsramme som styrkebrønn for utvikling av stridsevne, og som landmilitær verktøykasse for særdeles fleksibel innsats.
- Norges landmilitære konsept er tuftet på en fullmekanisert brigade som er etterspurt av NATO, konkludert med av FFI, vedtatt av Stortinget, kjernen i Hæren – og i ferd med å bli realisert.
- Brigadestrukturen er et *system* mer enn en avdeling, og består av en rekke komplementære, samvirkende systemer levert gjennom spesialiserte troppearter og avdelinger – i samspill.
- Kampkraften produseres og leveres av systemet; *ildkraften* – den direkte tapspåføring – av de mekaniserte kampavdelingene; beskyttelse, mobilitet og utholdenhet av systemet som sådan.

Hva mener vi med en 'komplett' hær? En hær, bygd rundt brigadesystemet som ramme, er et system av kompetanse og kapasiteter som må være komplett for å gi optimal effekt. Dagens hær er ikke komplett i den forstand at vi ikke en gang har én fullstendig brigade, og fordi Hæren bl.a. mangler dedikert helikopterstøtte for mobilitet og evakuering av sårede – samt langtrekkende presisjonsild (rakettartilleri og missiler) for forsterket tapspåføring.

Å fjerne enkeltelementer fra dette hærsystemet (som stridsvogner og helikoptre) svekker i avgjørende grad landstridsevnen, og dermed: den nasjonale forsvarevnen.

Mekanisering

Hva innebærer mekanisering? Stridsutfordringen er i siste instans grunnleggende lik: Uansett av konsept og oppsetting skal en fiende kunne møtes i direkte konfrontasjon: i militær kamp, i direkte duell på stridsfeltet. **Stridsevnen** – evnen til å møte fienden og føre effektiv strid – er imidlertid vesensforskjellig i en mekanisert struktur sammenlignet med en annen og lettere oppsatt hærstruktur, og særlig på tre avgjørende områder:

- a: Mekanisering, med pansret hovedmateriell (spesielt kampvogner og stridsvogner) gir en helt annen og høyst nødvendig *beskyttelse* av personellet i en stridssituasjon, der soldater på bakken – vesentlig infanterister – fortsatt er en avgjørende komponent.
- b: Mekanisering, med tungt materiell (artilleri og stridsvogner) i framskutt posisjon, stiller fienden overfor krevende dilemmaer, og skaper tyngde i den landmilitære *avskrekking*. Et mekanisert system med tung *ildkraft* kan påføre fiendtlige landstyrker store tap.
- c: Mekaniserte landstyrker, med sterk beskyttelse, tung ildkraft og høy mobilitet, er helt avgjørende for å kunne ta tilbake tapt territorium uten å ødelegge egne byer og ofre egne innbyggere, når fienden først har satt seg fast, jf. ukrainske gjenerobringer.

Mekanisering må forstås som en *egenskap* ved styrker satt inn i landstrid, som gir evne til å møte en motstander i direkte konfrontasjon, i kamp og duell i stridssonen – over tid. Den mekaniserte strukturen muliggjør bevegelse; for å forsvare, holde – og angripe.

Balansert forsvar

Tranduminstituttet vil sterkt understreke følgende forhold, formulert som postulater, som *Forsvarskommisjonen* åpenbart må vurdere når den skal anvisne retningsvalg for det framtidige forsvar av Norge og framtidens militære forsvar, og dermed – eksplisitt eller implisitt – *framtidig norsk landmilitær forsvarsstruktur*.

POSTULAT 1:

Vårt nasjonale forsvar blir aldri sterkere enn landstyrkenes kampkraft og stridsevne.

En eksistensiell krig – en kamp om nasjonal suverenitet, territoriell kontroll og politisk handlefrihet – kan aldri vinnes uten landmilitær kampkraft. Landstridsevnen kan, med tilstrekkelig tyngde og troverdighet, kun bli produsert og projisert av en sterk, komplett hærstruktur med solid beskyttelse utstrakt mobilitet og tung ildkraft.

Mekanisert kjerne

Dagens nasjonale forsvar er ikke i intern balanse mellom domenene så lenge vi ikke har en komplett hærstruktur. Med mindre eksisterende militære planer og politiske vedtak følges opp og settes ut i livet, vil vi heller ikke få et forsvar i balanse. Dagens landstyrker er heller ikke i balanse så lenge Hæren ikke er komplett – og Heimevernet ikke styrkes med betydelig mer personell, bedre utrustning og trening; i et komplementært samspill.

Hæren er og må forbli kjernen i vårt nasjonale forsvar.

POSTULAT 2:

Vår nasjonale landstridsevne blir aldri sterk nok uten en hær med en mekanisert kjerne.

Et nasjonalt forsvar må ha selvstendig militær evne til å forsvare norsk landterritorium, også for å *demonstrere politisk vilje*, før alliert forsterkning kan påregnes. Forutsetningen for alliert innsats vil være at Norge selv kan holde vitale landområder, også for mottak av forsterkninger. Dernest vil allierte forvente at norske landstyrker deltar i front ved felles framrykking mot en motstander på norsk jord. Dette er også i norsk politisk interesse.

Soldater på bakken

Allierte styrker vil ikke nødvendigvis komme med mekaniserte styrker, eller medbringe mekanisert materiell, derunder spesielt stridsvogner, i første omgang. Nasjonale så vel som allierte planer bygger, og må bygge på, at Norge selv stiller med en kampkraft som forutsetter mekaniserte hærstyrker. Et nytt, fellesnordisk planverk vil bygge på samme forutsetning: At også Norge stiller med mekaniserte styrker, oppsatt med stridsvogn.

Den mekaniserte strukturen er og må forbli kjernen i vår nasjonale hær.

POSTULAT 3:

Vår nasjonale forsvarsevne hviler på norsk soldater som må gis verktøyene for å vinne. Ethvert forsvar består av mennesker og materiell, av kognitive evner og teknologiske løsninger, av militær evne og politisk vilje. Dette er faktorer som alltid er i endring, men noe forblir konstant: Ingen krig, som handler om nasjonal suverenitet og politisk kontroll, vinnes i lufta eller på sjøen, eller i cyberdomenet og space.

En krig avsluttes i det politiske domene, men *premissene* for krigens opphør, gjennom forhandling og fredsslutning, legges til sjuende og sist på landjorda – med landmilitære styrkers oppnådde posisjon; partenes de facto kontroll over omkjempet landterritorium. Denne kontrollen fordrer fortsatt, og det er vanskelig å se det annerledes i overskuelig framtid, også de 15–20 år kommisjonen skal se henimot, soldater på bakken.

Tapt territorium gjenvinnes og holdes ikke verken av droner, missiler eller elektroner, men av veltrente og -velutrustede soldater i et fleksibelt, slagkraftig samvirkesystem: Egne hærstyrker med stridsevne og kampvilje, fra en mekanisert kjernestruktur.

Norske soldater må gis forutsetningene for å overvinne fienden – og overleve.

5. Betimelige observasjoner og refleksjoner.

Ukraina
– og Norge

Fasiten for Norges framtidige forsvar kan ikke hentes fra Ukraina; derimot lærdom: **Tranduminstituttet** merker seg en forsvarspopulistisk tendens til, ganske uoverveid, å ville overføre fersk stridserfaring fra slagfeltet i Ukraina til forestående, langsiktige og konsekvenstunge beslutninger i regjeringsskorridorene i Norge.

Moderne
stridsvogner

Dette gjelder helt spesifikt den høyst veloverveide, solid utredede, politisk vedtatte og godt planlagte anskaffelse av moderne stridsvogner for å komplettere tiårs oppbygging av og investeringer i det mekaniserte samvirkesystemet Brigade Nord; altså selve det operative tyngdepunktet i Hæren og *forutsetningen for Norges landstridsevne*.

Vi vil også henlede oppmerksomheten mot undersøkelser av *dronebruken* i Ukraina, og som viser den store sårbarheten til dette våpenet som besnærende løsning.

Tranduminstituttet legger, med basis i tunge fagmilitære vurderinger, fra så vel FFI som Hæren selv – og Forsvarssjefen i siste (og seneste) fagmilitære råd – at det er høyst nødvendig med en styrking av Hæren, og at den skal bygge på det for lengst påbegynte *mekaniserte stridskonseptet*, med stridsvogner som kjerne.

Politisk vakling

Vi vil minne om at dette var Forsvarssjefens helt entydige anbefaling så sent som for tre år siden, og som medvirket til en bred enighet om dette i Stortinget, etter innstilling fra den daværende regjering. Anbefalingen fra FSJ hadde full tilslutning fra den daværende Sjef Hæren, som nå, som forsvarssjef, har sådd ubegrunnet tvil om dette konseptet, mens dagens Sjef Hæren så vel som Sjef Forsvarets operative hovedkvarter utvetydig fastslår behovet for en fullføring av den langt på vei gjennomførte mekaniseringen.

Vi noterer at det er ferske oppfatninger omkring landstrid, etablert som følge av medie-rapporter fra slagfeltene i Ukraina, som har skapt politisk usikkerhet, med næring fra gammel motstand mot en slagkraftig, mekanisert hær.

Vi har også sett sårbarheten til gamle russiske stridsvogner, og verdien av nye droner. Vi vil derimot, i likhet med bl.a. Sjef Hæren og andre fagmilitære miljøer med evne til å analysere og forstå det vi ser, sette dette i en større militær sammenheng, og ser da mer eller mindre det omvendte av de lettvinde slutninger og lettsolgte argumenter mot det mekaniserte landstridskonseptet som har skapt farlig usikkerhet og vakling:

Politisk lærdom

OBSERVASJON 1:

Ukraina hadde aldri stått imot det første angrepet, kuppforsøket, uten en sterk hær. Det var ikke ukrainsk luftforsvar (eller luftvern) som hindret Russland i å gjennomføre sin dristige plan om raskt å innta Kyiv, avsette ledelsen og innsette et quisling-regime:

Det var ukrainske landstyrker som forsinket framrykkingen, og snart tok tilbake den helt avgjørende kontrollen med Antonov-flyplassen ved Kyiv, og forhindret en luftbro for å ta imot de russiske okkupasjonsstyrkene. Uten en sterk hær, ingen ukrainsk kontroll med hovedstaden og sentralmyndighetene. Uten en sterk hær, ingen politisk handlefrihet!

Militær lærdom

OBSERVASJON 2:

Ukraina ville ikke kunnet slå tilbake og gjenerobre territorium uten mekaniserte styrker. Det var ikke ukrainske droner eller vestlige missiler som drev de russiske styrkene på defensiven, og ut av okkuperte områder. Droner har vært viktige, og vestlig etterretning helt vesentlig for ukrainsk framgang, men ikke en gang det sterke ukrainske artilleriet – eller de effektive spesialstyrkene – har kunnet *ta tilbake og holde* territorium.

De russiske mekaniserte avdelingene hadde framgang den første fase av krigen, men ble slått tilbake av ukrainske mekaniserte avdelinger. Forskjellene er flere; mest av alt organisering og motivasjon. Ukraina har organisert sin hær med komplette brigader, hver med flere kampbataljoner, som har og gir stor handlefrihet – og som opererer på samme måte som vestlige samvirkesystemer og avdelinger. Russland har organisert seg med mindre, og mer bundne og sårbare, bataljonstaktiske grupper.

Krigen kan, ut fra mediebildet, fortone seg som en kamp mellom russiske stridsvogner og ukrainske droner. Realiteten er at det har vært en svært *klassisk krig* der artilleri har spilt en avgjørende rolle: Ikke for å ta tilbake territorium, men for å muliggjøre en gjenerobring ved bruk samvirkende mekaniserte landstyrker, med ukrainske stridsvogner.

En tidlig lærdom fra Ukraina-krigen er at krigen i avgjørende grad utkjemperes på bakken.

Mekaniserte styrker utgjør slagkraften på ukrainsk side, og riktig bruk av disse – i tett samspill med andre elementer – har vært avgjørende for slå tilbake, holde og ta tilbake: Artilleri former striden og muliggjør framrykking med hele systemet; med stridsvogner som konfronterer fienden, sikrer gjennombrudd – og gjenerobring.

Allmenn lærdom

OBSERVASJON 3:

Ukraina har demonstrert det vi vet: Forsvarsvilje er vesentlig; stridsevne er avgjørende. Det ukrainske folket har, som det finske i Vinterkrigen, vist en nærmest ubegripelig vilje til å slåss for sin selvstendighet og frihet. Men det er ikke *viljen* som vinner fram på den brutale ukrainske slagmarken; det er evnen: Den militære evnen til å påføre en i utgangspunktet overlegen motstander, yte avgjørende motstand – og påføre fienden store tap. Det skjer i alle domener, men mest av alt gjennom **utholdende landstrid** som forutsetter en slagkraftig hær bygd på mekaniserte brigader som kjerne.

Det ukrainske forsvaret, den ukrainske staten, det ukrainske samfunnet, hadde også bygd opp en helt nødvendig og **avgjørende beredskap**. Ukraina var *forberedt*; så godt forberedt at det raskt kunne møte de russiske angrepene. God etterretning var selvsagt helt vesentlig, men den kunnskapen er lite verdt om man ikke har midlene, og viljen, til aktivt og effektivt å utnytte den. Det hadde Ukraina, inklusive med heimevernstyrker og folkelig mobilisering til en imponerende – og helt avgjørende – sivil så vel som militær motstand.

En tidlig lærdom fra Ukraina er at prinsippene for forsvars- og angrepsstrid ennå gjelder. Det ukrainske forsvaret har lyktes med sin taktiske handlefrihet og offensiv opptreden, der handlefrihet, fleksibilitet, og overraskelse særlig er skapt av mekaniserte styrker.

En annen lærdom fra Ukraina-krigen er verdien av høy politisk og militær beredskap. Ukraina var militært forberedt på overfallet, selvsagt mye pga. den flerårige krigen i øst, men vel så viktig: Med en politisk forståelse og vilje for å bygge en militær beredskap.

Kommisjonens utfordring

Et aktuelt og avgjørende spørsmål i Norge 2022–23:

Skal, skal ikke anskaffe stridsvogner? Skal/skal ikke ha en hær?

Stridsvogner er blitt et stridsspørsmål. Vi vil hevde at dette handler om vesentlig mer:

Det handler til sjuende og sist om å kaste et gjennomtenkt og langt på vei etablert landmilitært konsept på båten, og med det effekten av titalls milliarder i investeringer – uten å vite hva som skal utvikles isteden. Uten å se at dette handler om hele Hærens framtid. Vi imøteser med interesse hvilken retning Forsvarskommissjonen vil peke på for utvikling av framtidens norske forsvar, herunder altså det tidløse tyngdepunktet, Hæren. Vi tillater oss å minne om at det gjerne tar to tiår å etablere en fungerende (ny) landmilitær struktur, med personell og materiell, og framfor alt: Fornyet kompetanse for det valgte konsept.

Vi tillater oss å spørre om *dette* er tiden – med krig i Europa og en verden i ubalanse – der vi plutselig skal ta den utvilsomt høye risikoen ved å eksperimentere med en hærstruktur som allerede er på grensen til å funksjonere etter intensjonen bl.a. grunnet gamle og utdaterte – og for få – stridsvogner ift. vedtatt struktur.

Avskrekking – med stridsevne

Vi tillater oss å spørre om hvilket alternativ til dagens vedtatte hærstruktur som vil gi troverdig avskrekking for en motstander, og tillitsvekkende stridsevne hos våre allierte, for ikke å si: tilstrekkelig trygghet for land og folk.

Vi spør, selvsagt retorisk, men like fullt høyst reelt: Hva gjør vi når missilene er skutt, når kampflyene står på bakken – og deler av vårt landterritorium er tatt av fienden? *Hvem skal føre gjenerobningsstriden*, sammen med våre allierte; hva har vi å slåss med – uten en hær med kampkraft og utholdenhet? **Skal vi frigjøre Alta og Værnes med droner og elektroner; heimevern og luftvern?**

Teknologisk optimisme

Vi legger selvsagt til grunn at det skjer teknologiske kvantesprang som allerede har og fortsatt vil påvirke forsvarsutviklingen. Hærens etablerte digitaliserte samvirkesystem er i seg selv et eksempel på dette, men som nå settes i spill av teknologifuturister. Vi tillater oss å framholde at overdreven teknologioptimisme er en av våre – særlig politisk sett – potensielt aller farligste fiender. Skyttergravene i Ukraina er ikke teknologi; de viser oss krigens gamle ansikt, og like grimme realitet! Anno 2022–23.

Styrket nasjonalt forsvar

OVERORDNET KONKLUSJON:

Ukraina-krigen bekrefter at vi trenger et vesentlig styrket nasjonalt forsvar der egen landstridsevne er helt avgjørende, selv om vi kan påregne direkte allierte deltakelse.

- Vi trenger å styrke *sjøforsvaret*, og framfor alt forsvaret av den sårbare kysten, med mottak av allierte forsterkninger, oppsyn med og beskyttelse av energifeltene til havs.
- Vi trenger å styrke *luftforsvaret* med langtrekkende luftvern, og sørge for at vi får størst mulig effekt ut av de store anskaffelsene i moderne luftplattformer – og nye helikoptre.
- Vi trenger å styrke *cyberforsvaret* som forutsetning for at hele det digitaliserte fellesoperative samvirkesystemet faktisk kan samhandle og gi nødvendig effekt.
- Vi trenger å styrke *utdanning og bemanning, støttestrukturer og lagerbeholdninger*, hele fundamentet for stridsevne og operativ utholdenhet.

Og vi trenger å forsterke landstyrkene, med økt bemanning, utrustning og trening i et enda mer potent territorialforsvar i Heimevernet, og en vesentlig styrking av Hæren:

En grunnleggende mekanisert hær er ikke hele Hæren, enn si hele landforsvaret. Framtidas norske hær må ha såkalt tunge (mekaniserte) og såkalt lette (motoriserte) avdelinger. Vi har i dag én ufullstendig oppsatt mekanisert brigade i Brigade Nord; vi har er brigadestruktur i Finnmark landforsvar (inkl. jegerforband i GSV og HV); vi har HM Kongens Garde. Vi har et kompetent, men ikke komplett heimevern, med effektive innsatsstyrker. Vi mangler en tredje brigadestruktur med tyngdepunkt i Sør-Norge, bl.a. for bedre å kunne beskytte hovedstaden med dens nasjonale institusjoner. Dernest må det legges til grunn for å reetablere en hærstruktur, med flere mobiliserbare enheter.

Vi viser også til Hærens innspill til kommisjonen, særlig del 5 samt pkt. 6.3 om nordisk samarbeid, som vi slutter oss til.

UNDERORDNET REFLEKSJON:

1940 – og 2022

Fasiten for Norges framtidige forsvar finnes ikke i fortida; men lærdom finnes der også! **Trandum** er av den sterke oppfatning at vi fortsatt har mye å lære av 9. april, og kampene våren 1940, og at det er tidløs læring derfra, så vel som fra 24. februar 2022 – og deretter – i Ukraina:

Norge
ble tatt på senga

Norge var kjent med krigstrusselen forut for 9. april, inkl. at tyske styrker var underveis. Norske politikere tok ikke signalene på alvor da Tyskland rustet opp, og styrket Forsvaret alt for sent etter mange års naiv nedbygging. Parallellen til tida etter den kalde krigen skal ikke tas for langt, men lærdommen er åpenbar: Krig kan dessverre aldri utelukkes. Ergo kan vi ikke la Forsvaret – forsvarsevnen, stridsevnen – forfalle. Den tar rett og slett for lang tid å reetablere. Og dette handler ikke om bare, eller mest, om penger, som norske politikere heller ikke vil stille tilstrekkelig til rådighet; *det handler om tid*: Tid til å anskaffe og bygge; utdanne, trene og samøve – mens det er ennå tid, før det er for sent.

Ukraina
var forberedt

Ukraina var kjent med krigstrusselen for resten av landet forut for angrepet 22. februar. Ukrainske politikere tok situasjonen, trusselen, på alvor, og brukte årene de hadde til rådighet fra invasjonen av Øst-Ukraina og annekasjonen av Krym i 2014, til overfallet i 2022. De tok de nødvendige grep for å modernisere sitt forsvar, herunder å styrke sine landstridskrefter. Verdien av denne politiske realitetsorienteringen og forutseenheten demonstreres hver eneste dag i krigen.

Verdien av
9. april 1940

9. april lot Norge seg ta på senga. Vi var ikke beredt; vi var ikke forberedt. Dét er den viktigste, overordnede – og mest av alt *politiske* – lærdommen fra dette skjebnedøgn i 1940. Og det er mer å reflektere over, og ta lærdom av:

Norges politiske handlefrihet ble forsvart – og holdt! Hvorfor?

Fordi noen faktisk gjorde klart til å møte et angrep; og mest avgjørende kystartilleriet på Oscarsborg. Det ga vår konge og regjering tid til å komme seg ut av hovedstaden, men de var ikke dermed sikre; de ble forfulgt og beskutt. Den tyske framrykkingen ble sinket tilstrekkelig av norske landstyrker til at de kom seg nordover, til en del av vårt territorium som fortsatt var under *norsk kontroll*.

Norske og allierte styrker gikk til motangrep – og vant! Hvordan?

Fordi vi hadde beholdt kontroll over deler av eget territorium, hadde hærstyrker i nord som mobiliserte, og gikk til motangrep. Vi hadde tilstrekkelig *nasjonal styrke* – militær vilje og evne – til å ta imot allierte for en offensiv fellesoperasjon som gjenerobret Narvik.

Krigen i Nord-Norge i 1940 demonstrerer, på samme måte som forsvaret av Kyiv i 2022, nødvendigheten av landmilitær kontroll for å sikre politisk handlefrihet.

Narvik ble tapt, men gjenerobret! Hva?

Verdien av den allierte operasjonen og det tyske nederlaget er og blir viktig lærdom. Operasjonen som sådan brukes fortsatt i militær undervisning, men vel så viktig er den politiske lærdommen: Verdien av selv å kjempe for sin egen frihet, på eget territorium.

Krigens gang lenger sør i Europa førte til at de allierte valgte å oppgi Narvik, men den symboltunge verdien svant ikke, og bidro til egen og alliert kampmoral, militært og politisk: Det nytter å kjempe. Norske styrkers kampvilje ved Narvik ga Norge en politisk goodwill gjennom hele krigen. Det er en alliert støtte vi kan komme til å trenge igjen, og som vårt forsvarskonsept faktisk er fundamentert på. Men det er en militær støtte, oppofrelse, fra våre allierte som vi først fortjener, hvis vi selv har politisk vilje og militær evne til å forsvare oss – og gå til motangrep.

Landstrid
må forberedes

Det var harde sjøslag på Ofotfjorden, i april–juni 1940. Kontroll på kysten var nødvendig for å landsette de allierte styrkene. Det er én evig gyldig lærdom. Den andre, og viktigste, er og blir at det må sterke landstyrker til for å holde og ta territorium.

Som del av Norden i NATO er ikke den erkjennelsen mindre viktig. Kartet er det samme, grensene oppheves. Mulighetene til defensivt forsvar er flere; krigens krav er de samme.

Landstrid kan ikke utelukkes. Den må forberedes.

Tranduminstituttet ble etablert i 2022 som en utrednings-, dokumentasjons- og formidlingsenhet under Stiftelsen Trandum.

Tranduminstituttet
Bygning 32
Trandum leir
Trandumvegen
2054 Mogreina

www.arenatrandum.no